

A čo takto samovražda?

"Ak si spokojný, tak ži! Ak si nespokojný, môžeš sa vrátiť, odkiaľ si prišiel." (Seneca)

Väčšina spoločnosti vníma smrť ako niečo negatívne a rovnako sa díva aj na ľudí, ktorí sa rozhodli dobrovoľne ukončiť svoj život. V Európe je to spôsobené vplyvom kresťanstva na našu kultúru. Hoci ranní kresťania nepovažovali vyjadrenie sa k samovražde za potrebné, koncil v roku 452 ju už označil za ťažký hriech. Samovrahov čakala exkomunikácia a pochovanie v „nesvätej“ pôde, teda mimo kresťanských cintorínov. Cirkevní predstavitelia vychádzali pritom z učenia, že spáchať samovraždu je v podstate to isté, ako spáchať vraždu. Podľa kresťanov má človek určité záväzky voči spoločnosti a preto je nanajvýš nevhodné, aby sa dobrovoľne odpravil na oný svet. V neposlednom rade, samovražda podľa Akvinského odporuje láske voči sebe samému a nakoniec - človek aj tak nepatrí sebe, ale Bohu a len Boh teda môže ukončiť ľudský život. Samovraždou sa človek zbavuje možnosti zaslúžiť si nebo, odmieta vypiť svoj kalich trpkosti do dna, odhadzuje z pliec svoj kríž a snaží sa uplatniť svoju slobodnú vôľu proti vôli Božej. A tak anglické právo ešte v 19. storočí označovalo samovraždu za najťažší zločin proti Bohu a kráľovi. Dokonca ešte v šesťdesiatych rokoch minulého storočia sa musela platiť pokuta z pozostalosti samovraha za to, že spáchal samovraždu (!). Dnes sa samovražda stále vníma ako niečo negatívne, zlé, nenormálne a tak isto sa hľadí aj na samovrahov. Lenže sú naozaj zločincami, či vyšinutými bláznami? Štatistiky uvádzajú, že len 20 až 50% samovrahov trpí duševnou poruchou...

"Kto sa bude báť smrti, nespraví nikdy nič, čo by bolo hodné živého človeka." (Seneca)

Avšak nie všetky náboženstvá a štátne zriadenia zaujali k samovraždam rovnaký prístup. Veľmi tolerantný je judaizmus, ktorý povoľuje spáchať samovraždu nevyliciteľne chorým a ani islam sa k samovraždam nestavia nejako zvlášť negatívne, hoci ani pozitívnym postojom by sa to nedalo nazvať. Každopádne, Korán sa na tému samovrážd nevyjadruje.

V časoch antického Ríma bola samovražda dokonca bežným javom. Preslávili ju však grécki filozofi, ktorí učili, že podľa svojho presvedčenia treba nie len žiť, ale aj zomrieť. A preto Sokrates volil radšej smrť, než život proti svojim zásadám. Pre stoikov nebol život za akúkoľvek cenu primárnym cieľom, čo potvrdil svojou samovraždou aj Seneca.

"Človek by mal - vzletne povedané - dať život za niečo. Inak riskuje, že ho dá za nič." (Massina)

V Japonsku bola samovražda vnímaná skôr pozitívne, než negatívne. Dokonca bola považovaná za najlepšiu možnú smrť. Kódex cti „bušidó“ samurajovi nariadil spáchať samovraždu a to vtedy, ak by mal padnúť do potupného zajatia, ak s niečím nesúhlasí, na znak protestu alebo ako trest, ktorý mu je udelený súdom. Kódex aj presne vymedzoval spôsob, akým sa má človek (rozumej samuraj) odpraviť z tohto sveta. U nás je tento rituál známy ako "hara-kiri", no jeho riadny názov je "seppuku". Samovrah sa musel odieť do rituálneho rúcha, odhaliť jeho vrchnú časť, kľaknúť si a kolenami prichytiť rukávy odevu, ktoré potom jeho telo stiahli tvárou k zemi. Bolo totiž neprístoľné umrieť "hore znak". Potom si krátky meč nazývaný "wakizashi" vrazil pod pás, do ľavej časti tela a pomalým pohybom ťahal k pravému boku, kde urobil prudký sek nahor, pod rebrá. Počas tohto úkonu nesmel samuraj prejavovať žiadne známky bolesti, či strachu, v tvári musel mať výraz pohrdania smrťou. Po vykonaní svojej práce sa predklonil a jeho pobočník, ktorý sedel celý čas pri ňom, mu dlhým mečom zvaným "katana" odťal hlavu, čím sa celý rituál završil.

A hoci vplyv samurajov v 18. stor. poklesol, v Japonsku spoločnosť samovraždu neposudzovala negatívne ani v 20. stor. Počas druhej svetovej vojny mnohí vojaci, riadiaci sa Kódexom cti, volili dobrovoľnú smrť, než zajatie a rovnako postupovalo civilné obyvateľstvo. Známe sú prípady, keď samovraždy páchali celé dediny pred príchodom amerických vojsk.

"Krotejšie je stále sa báť smrti, než zomrieť." (Seneca)

Samovražda bola teda v každej kultúre vnímaná odlišne, ba dokonca diametrálne odlišne. Dnes sa tento "skutočne závažný filozofický problém" (A. Camus) preniesla do trochu inej roviny. Naša spoločnosť stojí pred otázkou povolenia eutanázie pre ľudí nevyliciteľne chorých, ktorí si želajú umrieť bezbolestne a dôstojne. Čo si myslíte, je to zločin, prejav šílenstva alebo slobodné rozhodnutie človeka o vlastnom živote, ktorý viac nemá pre neho samého zmysel?

"Veď nik nevie, či práve smrť nie je tým najväčším dobrom... ale už je čas, aby sme odišli, ja, aby som zomrel, vy, aby ste žili. Ktorí z nás idú v ústrety lepšiemu osudu, to nie je známe nikomu, iba Bohu..." (Sokrates)

Monika Holečková

Streda, 29. júna 2005, 19:05 (<http://morphee.hlava.sk/article.php?article=305>)